

41. Çocuklara Yönelik Müze Deneyimini Destekleyici Hikâye Kitabı Tasarımları¹

Elif COŞKUN²

Banu BULDUK TÜRKMEN³

APA: Coşkun, E. & Bulduk Türkmen, B. (2024). Çocuklara Yönelik Müze Deneyimini Destekleyici Hikâye Kitabı Tasarımları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 969-715. DOI: 10.29000/rumelide.1410725.

Öz

Çocuklar için müze deneyimi, kültürel ve tarihi mirasları keşfetmeleri, hayal güçlerini geliştirmeleri için bir fırsattır. Müzeler çocuklara geçmişin izlerini sürme ve farklı kültürleri anlama fırsatı sunarak onların tarih bilincini artırabilir. Müze deneyimini zenginleştirmeye yönelik müze ziyareti öncesi çocukların okuması için müzenin hikâyesinin anlatıldığı, eserler hakkında bilgilerin ve görsellerin olduğu hikâye kitapları ve müze eserleriyle ilgili etkinliklerin olduğu kitaplar bulunmaktadır. Bu kitapların çocukların müze ziyaretini desteklediği, ön bilgilendirme sağladığı, müzeyi gezmeyi kolaylaştırdığı ve daha ilgiyle gezilmesini sağladığı söylenebilir. Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımını benimseyerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Müzelerin çocuklara yönelik hazırladığı basılı kaynaklar incelenmiştir ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak sunulmuştur. Müzenin kat planını anlatan ve müzeyi gezmeyi kolaylaştıran, müzedeki eserlerin hikayelerini ve eserlerin tanıtımının yapıldığı ve müzedeki eserlerle ilgili etkinliklerin yer aldığı müze çocuk kitapları üç başlıkta sınıflandırılarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda kitapların içeriklerinin müzenin bölümlerini tanıtması, müzede yer alan eserler hakkında bilgiler vermesi ve müze ziyaretini desteklemesi açısından etkili olduğu görülmüştür. Sonuç olarak çocuklar için yazılan bu kitapların müze gezileri için tanıtıcı ve rehberlik edici nitelikte olduğu ve çocukların hayal güçlerini geliştirdiği, müze eserlerini canlandırarak yaratıcılıklarını kullanmalarını sağladığı da belirlenmiştir. Müze deneyimini destekleyici olduğu ortaya konulan bu kitapların her müze için hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Müze, hikaye kitabı, müze eğitimi, illüstrasyon, grafik tasarım

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %13

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 27.11.2023-**Kabul Tarihi:** 20.02.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1410725

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doktora, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Tasarım / PhD, Hacettepe University, Institute of Fine Arts, Graphic Design (Ankara, Türkiye), elifkalinci@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0000-6455-8255, **ROR ID:** https://ror.org/04kwvgz42, **ISNI:** 0000 0001 2342 7339, **Crossreff Funder ID:** 501100005378

³ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Tasarım / Assoc. Prof., Hacettepe University, Institute of Fine Arts, Graphic Design (Ankara, Türkiye), banubulduk@hacettepe.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-7102-9300, **ROR ID:** https://ror.org/04kwvgz42, **ISNI:** 0000 0001 2342 7339, **Crossreff Funder ID:** 501100005378

Storybook Designs To Enhance Museum Experience For Children⁴

Abstract

The museum experience for children is an opportunity to explore cultural and historical heritage and enhance their imagination. There are storybooks that provide information about the museum's history, details about the artworks, and visuals for children to read before their museum visit. It can be said that these books support children's museum visits, provide preliminary information, facilitate exploring the museum, and make it more engaging. To this end, a qualitative research approach was conducted in the study, and a survey model was applied. Printed resources prepared by museums for children were examined, and the data obtained were presented through descriptive analysis. Children's museum books were categorized into three headings: those that describe the museum's layout and make it easier to navigate, those that tell stories about the artworks in the museum and introduce the artworks, and those that include activities related to the museum's artworks. The study revealed that the content of these books is effective in introducing the museum's sections, providing information about the artworks in the museum, and supporting the museum visit. As a result, it was determined that these books, written for children, are informative and guiding in nature for museum trips, enhance children's imagination, and enable them to use their creativity by bringing museum artifacts to life. It is recommended that such books, which have been shown to be supportive of the museum experience, be prepared for every museum.

Keywords: Museum, story book, museum education, illustration, graphic design

1. Giriş

Müzeler içerisinde sergilediği eserlerle geçmişin izlerini ve hikâyelerini somutlaştırarak daha görünür kılmaktadır. ICOM'un (Uluslararası Müzeler Konseyi) 2022 yılında yapılan Prag'daki konferansında büyük bir oy çoğunluğu ile kabul edilen yeni müze tanımında: "Müze, somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, koruyan, yorumlayan, sergileyen ve toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı olan müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, eğlence ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunar; etik, profesyonel olarak ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurar" şeklinde ifade edilmektedir (Artam, 2022). Geçmişle ilgili kaynakların, eserlerin, kalıntıların ve bilgilerin sunulduğu bu ortamlar eğitim için önemli ve vazgeçilmez bir parçadır. Kandemir ve Uçar (2015)'in yaptığı müze tanımında, "soyut" ve "somut" insanlık mirasını ve çevresini, kâr amacı gütmeyen, eğitim, çalışma ve eğlenme amacı için edinen, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, kalıcı, topluma ve toplumun gelişimine hizmet eden, halka açık kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Bu tanımda da müzelerin eğitim amacının altının çizildiği görülmektedir. Bu ortamların sıklıkla eğitim kurumları tarafından ziyaret edilmesi ve ilgili

⁴ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 13

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 27.11.2023-Acceptance Date: 20.02.2024-Publication Date: 21.02.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1410725

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

öğretim alanları için kullanılması kaçınılmazdır. Eğitim kurumları da yıl içerisinde belirli dönemlerde bu ziyaretleri gerçekleştirmektedir. Eğitim öğretim içerisinde yer alan bu müze gezileri somut yaşantı oluşturmaya açısından daha etkili bir öğrenme gerçekleşmesini de desteklemektedir.

TUIK (2022) verilerinde görülmektedir ki; Müze sayısı 2021 yılında 2020 yılına göre %5,1 artarak 519 olmuştur. Müzelerin 210 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde, 309 tanesi ise özel müze kategorisinde yer almaktadır. Ören yeri sayısı ise 143 olarak belirtilmiştir. Geçtiğimiz yıllarda önemli bir miktarda müze sayısı artışı olduğu görülmektedir. Sayısal olarak müzelerin artmasının yanında bu sayının artması ziyaretçi verilerinde çok daha anlamlı bir artışı desteklediği görülmektedir. “Müze ve ören yeri ziyaretçi sayısı, 2021 yılında %69,0 artarak 23 milyon 245 bin 317 oldu. Ziyaretçilerin %71,6’sı Bakanlığa bağlı müze ve ören yerlerini ziyaret etti. Bakanlığa bağlı ücretli müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısı 9 milyon 672 bin 796 ve toplam ziyaretçiler içindeki payı %41,6 oldu. Özel müze ziyaretçi sayısı %46,4 artarak 6 milyon 609 bin 937 oldu” (TUIK, 2022). Müze sayısı ve müze ziyaretçilerinde artış eğitim açısından olumlu adımların göstergesi olarak ele alınabilir.

Müzeler, ziyaretçilere geniş bir yelpazede farklı konular hakkında bilgi sunar ve bu bilgiyi sunarken de onları eğitmek ve bilgilendirmek için farklı yöntemler kullanır. Müze rehberlik hizmetleri de müze ziyaretçilerine daha fazla bilgi ve anlayış sağlamak için tasarlanmıştır. Bu nedenle, müzeyi tanıtıcı ve rehberlik edici hikâyeler içeren bir kitap, müze deneyimini daha da zenginleştirebilir ve ziyaretçilere daha iyi bir anlayış sağlayabilir. “Örneğin bir sanat müzesinde öğrenme, orijinal eserlerle bağlantı kurmada uyarıcı ve heyecanlı bir yoldur. Bunların dışında orijinal eserlerle iletişim kurmak sadece ziyaretçilerin yeni bir bilgi edinmelerine değil, aynı zamanda kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıklarını geliştirir” (Sternberg’ten aktaran Şahan, 2005, s. 492).

Müze ziyaretleri, çocukların öğrenme sürecinde önemli bir rol oynar, çocukların sanat, tarih, bilim ve kültür hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olur. Ancak, bazı çocuklar için müze ziyaretleri sıkıcı olabilir ve ilgilerini çekmeyebilir. Bu nedenle, müze ziyaretlerini daha ilgi çekici ve keyifli hale getirmek için rehberlik edici hikâye kitapları, çocuklar için harika bir araç olabilir. Müze ziyaretlerinde hikâye anlatımının önemini Erbay (2019) araştırmasında; Müze ziyaretlerinde hikâye anlatımı, müze eserlerinin daha iyi anlaşılmasına ve ziyaretlerin daha keyifli hale gelmesine yardımcı olacağından müze ziyaretlerinin daha etkili hale gelmesine katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Eğitimde yaparak yaşayarak öğrenme ve daha fazla duyuya hitap edecek şekilde gerçekleştirilen öğrenme yöntemleri desteklenmektedir. Bu tarz öğrenmelerin öğrenilen bilgilerin kalıcı olması üzerindeki etkisinin kanıtlanmıştır. Öğrenmenin içselleşmesi ve somut yaşantı içerisinde verilmesi bilginin kalıcı olması üzerinde fark yaratmaktadır. Bu fark göz önüne alındığında müzelerde gerçekleştirilen eğitim yani müze ziyaretleri önemli bir yer edinmektedir ve önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır.

Baykal (2019) okul gezileri ile ilgili gezi esnasında öğrencinin öğrenim deneyiminden ulaşabileceği en büyük faydayı sağlaması için gerekli materyallerin ve çalışma planının belirlenmiş ve öğrenci ile paylaşılmış olmasının altını çizmiştir. Bu süreçte ilgili alan ile ilgili öğrencilerin ön bilgi sahibi olmasının ve bu bilgiyi orada öğrendikleri ile birleştirerek anlamlandırmasının önemini belirtmiştir. Müze gezileri açısından ele aldığımızda müzenin hangi tür olduğu? Sanat müzesi mi? Arkeoloji müzesi mi? gibi temel bilgilere ihtiyacının olması yanında açıklayıcı eserlerle ilgili merak duygusunu artıracak bilgilere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bilgileri uzun metinlerle vermek yerine hikâyeleştirerek anlatmak öğrenme isteğini artırabilir. Müzede yer alan bilgilendirme yazılarının nasıl sunulduğu ziyaretçideki etkisini

değiştirmektedir. Dünyanın önde gelen üniversitelerinde yapılan araştırmalara göre hikâyelerin bu noktada önemi ortaya çıkmaktadır. Araştırmalara göre hikâyelerle anlatım, rakam ve açıklayıcı bilgilere kıyasla çok daha akılda kalıcıdır.

Başoğlu (2022) Çocuk Edebiyatında Sanata Yolculuk: Müze Eğitimi üzerine yaptığı araştırmada incelediği kitaplarda; Kitapların çoğunluğunun bir müze gezisinde uyulması gereken kuralları kurgu içinde aktarmayı başardığını, müzelerin eğlenceli ve hayal gücünü harekete geçiren mekânlar olduğunun sonucuna varmıştır (s. 216). Kitaplarda özdeşim kurmaya uygun çocuk kahramanların varlığından, çocuklara ilgileri doğrultusunda kendi müzelerini kurma fikrinin verilmesinden, etkinliklerle örülu eğlenceli uygulamaların hazırlanmasının müze eğitimini destekleyici özellikler olduğunun altını çizmiştir. Yapılan araştırma da göstermektedir ki; müzeyi anlatan hikâye kitapları müze ile olan ilişkiyi güçlendirmekte ve desteklemektedir.

Okul öncesinde ve ilköğretim dönemindeki çocuklar için müze gezisi öncesi hazırlayıcı mahiyet taşıyabilecek olan kitaplar öğretmenler tarafından eğitim ortamında bir materyal hâline alabilir veya aileler için çocuklarıyla eğlenceli ve kaliteli zaman geçirme aracı hâline getirilebilir. Okul dışı öğrenme ortamlarında yer verilen müze ziyaretlerinde çocuğun müzeler ve çeşitleri hakkında bilgi edinmesini sağlamak, müze gezintisi esnasında dikkat edilmesi gereken kurallar hakkında bilgi aktarımı yapmak amacıyla bu kitaplardan yararlanılabilir (Başoğlu, 2022, s. 211). Yine özellikle müzeyi anlatan ve tanıtıcı rehberlik edici bir kaynağın önceden öğrencilerle paylaşılarak okutulması müze gezisinden istenilen faydanın ve bilginin sağlanmasında etkili olacaktır. Kitapların müzeye karşı bir ilgi ve sevgi oluşturulmasında içe yarayacağı öngörülmektedir.

2. Müze Deneyimi

Müze deneyiminin eğitiminde önemli bir yeri vardır. Müzeler, farklı kültürleri, sanat eserlerini, bilimsel keşifleri, tarihi olayları ve benzeri konuları keşfetmek için ideal bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır.

Müzeler, çocukların keşfetme ve öğrenme arzularını tatmin edebilecekleri, ilgi çekici ve öğretici ortamlar sunar. Müze ziyaretleri, çocukların farklı kültürleri, sanat eserlerini, tarihi olayları ve bilimsel keşifleri keşfetmelerini sağlar. Çocuklar, müzelerdeki etkileşimli sergilere katılarak, kendi kendilerine öğrenirler ve görsel, işitsel ve dokunsal yöntemlerle öğrenmenin keyfini çıkarırlar. Bu deneyimler, çocukların belleklerini geliştirir, yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini destekler ve öğrenme sürecini daha keyifli hale getirir (Erbay, 2017).

Rehberlik edici hikâye kitapları, çocukların müzeyi ziyaret ederken ilgi çekici bir hikâye okuyarak müzeyi keşfetmelerine yardımcı olur. Bu kitaplar, çocukların zihinlerinde canlandırdıkları karakterler ve hikâyelerle müzeyi daha anlamlı hale getirir. Ayrıca, bu kitaplar, çocukların müze eserlerini daha iyi anlamalarına ve bu eserler hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Kara (2019) çocuk kitapları ile ilgili araştırmasında altını çizdiği; çocuğun gelişim evrelerine göre metin ve resimlemeler arasındaki ilişki, çok resim az metinden, daha az resim daha uzun metinlere doğru bir yol izlemektedir. Özellikle okumayı henüz öğrenmemiş olan okul öncesi dönem çocuğunun kitapta geçen olaylar örgüsünü resimlemeler yoluyla anlamlandırması doğal bir süreç olduğu söylemektedir. Müze hikâye kitaplarında bu açıdan, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimini destekleyen özel içeriklerle birleşerek, eğlenceli bir öğrenme deneyimi sunacaktır. Müze deneyimi için rehberlik edici hikâye kitapları tasarlamak, müzeyi eğitici bir hale getirmenin en etkili yolunu oluşturmaktadır. Bu kitaplar, çocukların müzeyi ziyaret etmeleri için daha heyecanlı ve istekli olmalarını sağlamaktadır.

Müze çocuk kitapları, çocukların müze deneyimlerini evlerinde veya sınıflarında yaşamalarını sağlar. Bu kitaplar, müze sergileri hakkında bilgi verirken, çocukların keşif duygularını harekete geçirir ve onların ilgisini çeker. Aynı zamanda, çocukların müzeler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve kültürel mirasa olan ilgilerinin artmasını sağlar. Müze çocuk kitapları, müzelerin eğitimsel potansiyelinin daha geniş kitlelere yayılmasını sağlar. Bu kitaplar, çocuklara müzeler hakkında pozitif bir tutum geliştirmelerine yardımcı olur ve kültürel mirasa olan ilgilerini arttırır. Başoğlu (2022) çalışmasının sonucunda; müzelerin sıkıcı yerler olmadığı ve aslında sanatın işlendiği varolduğu güçlü bir araca dönüştüğünü gösteren kitapların varlığını tespit ettiğini ve bunların sonucunda müzelere ve sanat eserlerine yönelik geliştirilen anlaşılabilirlik duygusunun çocuklarda oluşturduğu ön yargılar bu kitaplar aracılığıyla kırılabilirliğini söylemektedir (s. 212).

Bir müzeyi tanıtıcı ve rehberlik edici hikâye kitabı, ziyaretçilerin müzeyi keşfederken yönlerini bulmalarına ve müzede sergilenen eserlerin hikâyelerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Kitap, ziyaretçilere müzenin tarihi hakkında bilgi verir ve onları müzenin koleksiyonlarının nasıl oluşturulduğu hakkında bilgilerle donatmaktadır. Bu kitaplar, müzede sergilenen eserlerin tarihi ve kültürel önemlerini açıklayarak ziyaretçilere, neden bu eserlerin önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Müzeler ayrıca, çocukların hayal güçlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Müzelerde sergilenen eserler, öğrencilerin dünyanın çeşitliliği hakkında bilgi edinmelerine ve farklı kültürler ve sanat tarzları hakkında bilinçli hale gelmelerine yardımcı olur. Bu da çocukların hayal güçlerini geliştirerek yaratıcı düşünme becerilerini uygulamalarını sağlar. "Müzeler, özellikle de sanat müzeleri, çocukların hayal güçlerini canlı tutmalarına yardımcı olabilir. Sergilenen eserlerin estetik ve yaratıcı özellikleri, çocuklarda yaratıcı düşünme ve hayal gücü geliştirmeye teşvik eder" (Uçar, 2014, s. 110). Müzeler, çocukların okul öncesi ve okul çağı dönemlerinde önemlidir. Çocuklar, müzeleri ziyaret ederek, öğrenme hakkında olumlu bir tutum geliştirebilirler ve okulda öğrendiklerini gerçek dünya örnekleriyle bağlantılı hale getirmektedir. Müze ziyaretleri, aynı zamanda ailelerin çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmeleri için de bir fırsat sunmaktadır.

"Müze gezmek, çocukların aşına olmadıkları terimlerle, dönemlerle, isimlerle, eserlerle ve yerlerle karşılaşabilecekleri bir deneyim olması sebebiyle içinde belli başlı güçlükler barındırabilir" (Dinç ve Alaca, 2020, s. 43). Bu açıdan ele alındığında müzeyi gezmeye gitmeden önce müze hikâye kitabı okumak birçok açıdan faydalıdır. Müzeyi gezmeye gitmeden önce müze hikâye kitabı okumak, çocukların müze hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Müzenin tarihçesi, koleksiyonu ve önemli eserleri hakkında bilgi vererek, müzeyi ziyaret etmeden önce çocukların hazırlık yapmalarını sağlamaktadır. Çocukların müzede eserler hakkında ön bilgilerle ziyaret esnasında daha anlamlı bağ kurmalarını sağlamaktadır. Çocukların istekli ve meraklı olmalarını sağlamaktadır. Müze hikâye kitapları, müzeyi ziyaret etmenin sıkıcı veya zorlu olabileceği düşüncesini yıkararak, çocukların müze hakkında olumlu bir tutum geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu özellikleri dikkate alınarak geliştirilen bu makalede, çocukların müze gezisi sırasında dikkatini toparlayıcı nitelikte olan materyallerin önemi üzerinde durulmakta, faydasal değeri ön plana tutacak şekilde geliştirilen tasarımlar ile süreç etkin hale getirilmeye çalışılmaktadır.

3. Müze Çocuk Hikâye Kitapları

Müzenin kat planını anlatan ve müzenin bölümlerinin anlatıldığı çocuk hikâyesi kitapları, müze deneyimi açısından önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Müze gezisi öncesinde daha verimli bir

ziyaret için plan yapmak önemlidir. Bu amaçla, müzenin kat planını ve hangi bölümlerden oluştuğunu öğrenmek, ziyaretin daha verimli hale gelmesini sağlayacaktır. Çocuk müze kitapları, bu bilgileri anlatarak çocukların ziyaret öncesinde müzeyi anlamalarına ve hazırlıklı olmalarına yardımcı olabilmektedir. Bu şekilde, müze gezisi sırasında çocuklar ailesi ya da öğretmenleriyle gezerken zamanlarını daha verimli kullanırken, görmek istediği eserleri daha bilinçli ele alabilecektir.

Yapılan araştırmalarda göstermektedir ki; hikâye kitaplarının müzeyi keşfetmek ve eserler hakkında bilgi edinmek için kullanılabilir ve çocukların müzede daha aktif bir şekilde katılımı teşvik edilebilecektir. Müze deneyiminde ön öğrenmeler müzede gezide deneyimin daha verimli olmasını sağlayacaktır.

Eserlerin hikâyesi ve arka planında kalan kurgusal yönünün bir hikâye ile anlatılması detayların verilmesi müzede eser ile karşılaşıldığında daha çok dikkat çekmesini ve daha uzun süre etkin bir şekilde çocuğun içselleştirerek incelemesini sağlamaktadır. Müzede özellikle üzerinde durulan eserlerin incelenmesi için çocukların o eseri merak etmesi için daha eğlenceli detaylar ve hikâyelerle sunulabilir.

Müzelerin hazırladığı etkinlik kitapları da müze deneyimi sonrasında öğrenilenlerin pekiştirilmesi ve sonrasında farklı zaman dilimlerinde tekrar hatırlanması için önemli bir kaynak kitaptır. İçerisinde yer alan bilgilerin farklı oyunlar ve etkinliklerle sunulması bu kitapları daha cazip hale getirmektedir. Müze ile olan bağı sürdürülebilirliği açısından da ele alındığında bu tür kitapların çeşitlenmesi ve sayıca artması da önemli görülmektedir.

4. Yöntem

Müze deneyimi farklı dinamikleri barındırmaktadır. Müzelerin bu deneyimi daha etkili yapmak için çeşitli yollara başvurmaktadır. Bu yöntemlerden biri olarak da müzelerin hazırladığı müze kitapları ele alınabilir. Müzelerin hazırladığı bu kaynaklar bazen müze gezisi sırasında rehber niteliği görünürken bazıları da etkinliklerle müze gezisi sonrası pekiştirmek için kullanılmaktadır. Özellikle okulların gerçekleştirdiği müze ziyaretlerinin öncesinde çocuklara müze hakkında kısaca bilgilendirme yapılmaktadır. Bu bilgilendirmeyi daha etkili hale getirmek için çocuklara yönelik müzelerin hazırladığı müzeyi tanıtıcı ve rehberlik edici hikâye kitapları tercih edilebilir. Bu amaçla araştırmada çocuklara yönelik hazırlanmış müze hikâye kitapları tarama yöntemi kullanılarak müzeyi anlatan, eserleri anlatan ve etkinlik kitapları belirlenmiştir. "Tarama modeli, nitel araştırma yöntemlerinden biridir ve araştırmaya konu olan olay, birey veya nesnenin mevcut durumu olduğu gibi ortaya konmaya çalışılır. Bu modelde amaç, olayın var olan koşulları içinde objektif bir şekilde tanımlanmasıdır" (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s. 33). Araştırmada tarama modeli ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen görseller, bu şekilde bir sistematik çerçevesinde seçilerek değerlendirilmiştir. Doküman analizi, yazılı veya dijital belgelerin içeriğini anlamak, özetlemek, sınıflandırmak veya içerdikleri bilgilere erişmek için kullanılan bir dizi teknik ve süreci ifade eder. Bu teknikler, büyük miktardaki metin verilerinin anlamlı ve kullanılabilir bilgilere dönüştürülmesine yardımcı olur.

Yapılan tarama sonucunda müze olgusu üzerine çok sayıda kitaba ulaşılmıştır. Bu araştırmanın evrenini müze kitapları içerisinde müze mağazası ve müze internet sayfasında satışı yapılan 8-12 yaş grubundaki çocuklar için hazırlanmış müzeyi anlatan ve rehberlik eden, müzede yer alan eserlerin anlatıldığı ve müze deneyimini de pekiştirecek etkinliklerin yer aldığı kitaplar oluşturmaktadır. Evreni temsil etmesi için de bu kitapların içerisinde dünyada en çok ziyaret edilen müzelerin hazırlanmış olduğu müzenin ve bölümlerinin anlatıldığı, müzede yer alan koleksiyona ait bilgiler üzerine kurgulanmış hikâye kitapları

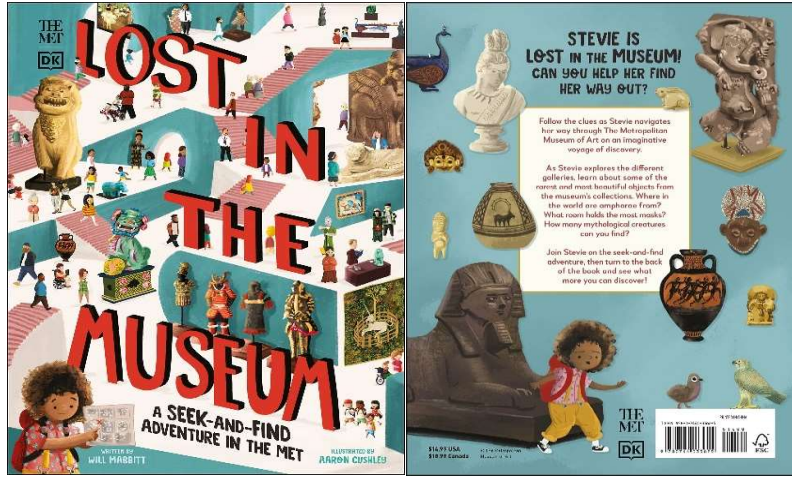
ve etkinlik odaklı dokuz örneklem kitap tespit edilmiştir. İncelenen kitaplara dair bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir. Bu kitaplar 2022 yılında dünyada en çok ziyaret edilen 10 müze içerisinde, o müzelerin internet sitesinde ve müze mağazasında satışı yapılan basılı çocuk kitaplarından, özellikle müzenin bölümlerine yer verilen, müze odaklı ve müzedeki eserlerin yer aldığı kitaplar içerisinde belirlenmiştir. İstanbul arkeoloji müzesi Türkçe bir örnek olarak örnekleme dâhil edilmiştir. İnceleme bölümünde müzeyi tanıtıcı ve rehberlik edici özelliklerinden dolayı seçilen kitaplar öncelikle işlevselliği göz önünde bulundurularak incelenmekte, akabinde anlamsal ve biçimsel yönden yeterliği tasarım yönünden değerlendirilmektedir.

Tablo: İncelenen müze ve müzelerin çocuk hikâye kitapları

Kitabın Adı	Yazar	Müze
Lost In The Museum (A seek and Find Adventure In The Met)	Will Mabbitt	New York Metropolitan Sanat Müzesi
Tate Kids British Art activity book	Belirtilmemiş	Tate Müzesi İngiltere
Osman Hamdi Bey’in Hazinesi	Lider Hepgenç	İstanbul Arkeoloji Müzeleri
Miffy x Rembrandt	Dick Bruna	Rijks Müzesi
Barbapapa au Louvre	Alice Taylor ve Thomas Taylor	Louvre Müzesi
Mixed-Up Masterpieces: Amusing Animals	Nosy Crow	British Müzesi
The Queen & Mr Brown: A Night in the Natural History Museum	James Francis Wilkins	Londra Doğa Tarihi Müzesi
Hope: The Story of the Blue Whale	Laura Chamberlain	Londra Doğa Tarihi Müzesi
Museum ABC	Belirtilmemiş	New York Metropolitan Sanat Müzesi

4.1. Lost In The Museum: A Seek and Find Adventure in The Met

Lost In The Museum: A Seek and Find Adventure in The Met, Metropolitan Museum of Art’ta (Met) geçen çocuklara yönelik bir hikâye kitabıdır. Kitap, 8 ile 12 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanmıştır ve Metropolitan müzesi tarafından hazırlanmıştır (Şekil 1). Kitap, Met’in farklı galerileri ve eserlerini keşfetmeye teşvik eden bir olay örgüsünde geçmektedir. Müzeyi tanıtan, müzenin bölümlerinden bahseden ve kitabın sonunda da müzenin bölümlerinde yer alan eserler hakkında bilgilerin yer aldığı bir kaynak kitaptır. Kitap, Met’in çeşitli galerilerinde kaybolan bir çocuğun hikâyesine odaklanmaktadır. Annesi ve kardeşiyle müzeyi gezmeye gelen Anna ailesini aradığı bu yolculukta müzenin içerisinde ailesinin bıraktığı ipuçlarını takip ederek bir geziye çıkıyor. Bu kitap, çocukların müzeyi tanınmasına gezerken nelerle karşılaşacağına dair fikir almasını sağlamaktadır. Yine içerisinde barındırdığı merak öğeleri ile yaratıcılıklarını geliştirmelerini ve problem çözme becerilerini güçlendirmelerini sağlamaktadır. Müzeye gitmeden müze hakkında bilgi edinme ve nasıl gezeceği konusunda rehber olması anlamında önemli bir kaynak olarak yerini almaktadır.

Görsel 1. Lost in the museum kitap kapağı

Çocuklara yönelik hazırlanmış bu hikaye kitabında, müzenin büyüklüğünü kavramada yardımcı olmakta, içerisinde yer alan bölümler hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir (Şekil 2). Hikayenin resimleme tekniği de müzenin büyük ve kalabalık bir ziyaretçi grubuna ev sahipliği yaptığına vurgu yapmakta, geniş bir perspektif açı kullanılmasıyla müzenin bölümlerinde yer alan pek çok eseri de görünür kılmaktadır. İçeriğin müze ile uygunluğunun yanı sıra Lost in the museum başlıklı kitapta, kolaj yöntemiyle ilgi çekiciliği desteklenmiş illüstratif görseller kullanılmakta, dinamik kompozisyonlar renk ve biçim öğeleriyle desteklenmektedir. Özgün tipografi yaklaşımı ile görsel ve metinsel öge uyumu dikkat çekmektedir. Çocuklara yönelik hazırlanan bu kitap müzenin bölümlerine değinmesi, müzedeki eserler hakkında bilgi vermesi, içerikle uyumlu tasarım tekniği ve anlayışı ile etkili bir örnek olarak ele alınmıştır.

Görsel 2. Lost in the museum iç sayfa tasarımı

4.2. Tate Kids British Art Activity Book

Tate Museum tarafından yayınlanan, İngiliz sanatının farklı dönemlerine ait eserlerle ilgili bilgiler veren ve okuyuculara sanatı keşfetmeleri için etkinlikler sunan bir aktivite kitabıdır. Kitap 8 ile 12 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanmıştır ve müzede yer alan İngiliz sanatı tarihine ilişkin farklı konuları

içermektedir. Kitap, öğrenmeyi eğlenceli hale getiren etkinlikler sunmaktadır. Sanat eserleri hakkında bilgi edinecekleri, eserleri inceleyecekleri ve sanatsal teknikleri deneyecekleri aktiviteler bulunmaktadır (Şekil 3). Örneğin, bir sayfada, okuyucular farklı renkleri ve renk uyumlarını öğrenirken, diğer sayfalarda İngiliz ressamların portreleri hakkında bilgiler edinmektedir ve kendi portrelerini çizerek sanatı deneyimlemeleri hedeflenmektedir. Kitap çocukların sanatı keşfetmelerine ve sanat tarihi hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olan eğitici bir kaynaktır. Bunun yanı sıra sanatsal becerilerini geliştirmelerine, hayal güçlerini kullanmalarına ve yaratıcılıklarını keşfetmelerine de olanak tanımaktadır. Kitap aynı zamanda Tate müze gezisi sonrasında deneyimlerini sınama ve pekiştirme açısından da önemli bir kaynak olarak görülmektedir.

Şekil 3. British Art Activity Book kitap kapağı

Tarihi, modern ve çağdaş İngiliz sanat eserine dayanan, her biriyle ilintili etkinlikler ve oyunlar içeren bir etkinlik kitabı olduğu söylenebilir. Her bir bölümde sanatçıya ait kısa bir bilgi ve çalışmalarından bir parçaya yer verilmektedir. Bu bilgileri verirken lekesel ve vektörel unsurlarla yazılar desteklenmektedir. Bu şekilde daha göze hitap eden okuyucuyu yönlendiren bir tasarım anlayışı göze çarpmaktadır. Bu şekilde yaş grubunun dikkatinide çeken bir illüstrasyon anlayışının olması kitabın etkisini de artırmaktadır (Şekil 4). Etkinlikler ve oyunlar, sanatçının fikirlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamakta ve çocukları fotoğraf, karma teknik, heykel, kavramsal sanat, enstalasyon sanatı ve resim dahil olmak üzere çeşitli sanat etkinlikleriyle tanıştırmaktadır. Kitapta kullanılan tasarım anlayışında dinamik kompozisyonlar dikkat çekmekte, yalnız illüstrasyon dili hedef kitlenin yaşına göre belirlenmekte, tipografi ile renk ve biçimsel öğeler birbirleriyle uyumlu tasarlanmaktadır.

Şekil 4. British Art Activity Book sayfa tasarımı

4.3. Osman Hamdi Bey'in Hazinesi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri

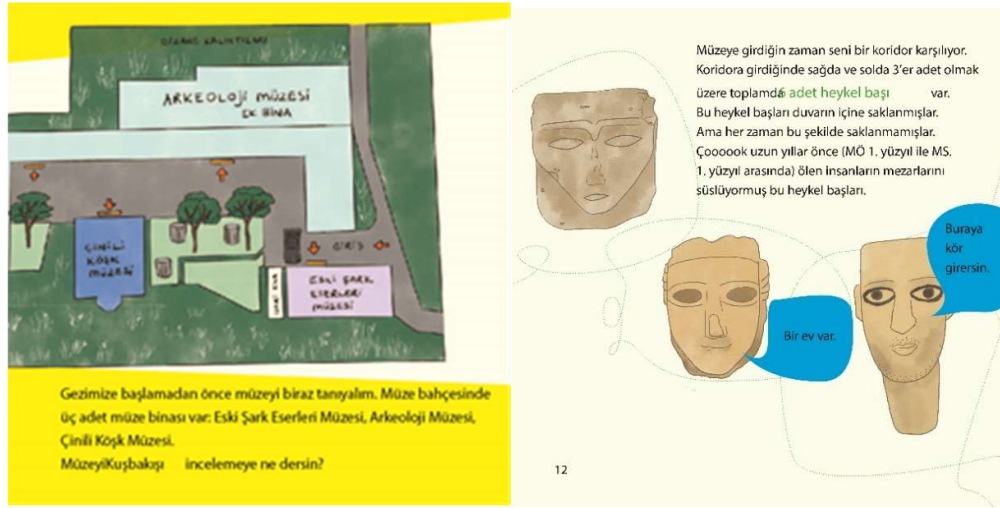
Lider Hepgenç tarafından hazırlanan bu kitap etkinliklerle müze gezisi üzerine odaklanmaktadır. Kitabın içeriğinde müze planı ve bu planın içerisinde hangi bölümlerin yer aldığına dair bilgileri barındırmaktadır (Şekil 5). Yine bölümlerin yanı sıra arkeoloji ve müzedeki eserlerle ilgili bilgilerinde bulunduğu bir kaynak kitap niteliğindedir. Kitap 8 ile 12 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanmıştır ve müzede yer alan eserleri etkinliklerle anlatarak interaktif bir deneyim sunmaya çalışmaktadır. Etkinliklerle merak duygusunu pekiştirerek müzeyi gezdirmeyi hedefleyen bu kitap sayesinde müzeye gelmeden önce çocukların müze hakkında temel bilgiler edinmesi de sağlanmaktadır. Arkeoloji ile ilgili terim ve kavramlarında eğlenceli etkinlik ve görsellerle basitleştirilerek anlatılmaktadır.

Şekil 5. Osman Hamdi Bey'in Hazinesi İstanbul Arkeoloji Müzeleri kitap kapağı

Bu etkinlik kitabında müzenin bulunduğu yer hakkında sadeleştirilmiş bir kroki plan hazırlanarak kitapta yer verilmiştir (Şekil 6). Bu sayede müzenin bölümlerine nasıl gidileceği nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hakkında da fikir verilmektedir. Yine kitapta müzede yer alan eserlere yönelik anlaşılır bilgi ve

eğlenceli akılda kalıcı etkinliklerle de pekiştirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Kitapta müzedeymiş hissi yaratan tasvirlerle anlatılmaktadır. Eserlerin konumu, içeri girildiğinde neler görüleceği betimlenerek aktarılmıştır. Tercik edilen illüstrasyon tekniğinde ayrıntılardan arındırılmış basitleştirilmiş çizgiler olduğu görülmektedir. Lekeseli vurguların olduğu, büyük ve küçük kontrastlığının vurgular oluşturduğu bir tasarım anlayışı dikkat çekmektedir. Ersan ve Bayraktar'ın (2021) çalışmasında çocuk kitaplarında tercih edilen renklerin örneğin; Kahverengi ve yeşil gibi renklerle natürel bir görünüm yaratılabileceği, kırmızı, turuncu ve sarı gibi sıcak renklerle ılımlı bir atmosfer oluştururken, heyecan verici bir hava yaratmak için sarı ve mor gibi güçlü renk kontrastlarından faydalanılabileceğinin altı çizilmektedir. Bunun yanı sıra tipografi de kitabın tasarımı ile uyumlu bir şekilde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. İncelenen bu kitapta kullanılan renk ve tipografide bunlara dikkat edildiği ve yerinde kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 6. Osman Hamdi Bey'in Hazinesi İstanbul Arkeoloji Müzeleri sayfa tasarımı

4.4. Miffy x Rembrandt

Hollandalı çizgi karakter Miffy'nin Rembrandt Harmenszoon van Rijn'in ünlü eserleriyle bir araya geldiği bir resim kitabıdır. Kitap, Rembrandt'ın resimlerindeki figürleri, ışık ve gölge kullanımını ve renklerini Miffy karakteriyle yeniden yorumlamaktadır (Şekil 7). Kitap, çocuklara sanat tarihine ve ünlü sanatçılara yönelik bir giriş sunarken, aynı zamanda onların hayal güçlerini kullanarak yaratıcılıklarını geliştirmelerini sağlamaktadır. Miffy karakterinin Rembrandt'ın resimlerindeki figürlerin yerine geçmesi, çocukların sanat eserlerini daha yakından keşfetmelerine ve anlamalarına yardımcı olur.

Şekil 7. Miff x Rembrandt kitap kapağı

"Miffy x Rembrandt", çocukların sanata ilgi duymalarını teşvik ederken, aynı zamanda Hollandalı sanatçı Rembrandt'ın eserlerini keşfetmelerine de olanak tanımaktadır. Kitap, çocukların yaratıcılık ve hayal gücünü desteklerken, aynı zamanda kültürlerarası farkındalığı artırmaktadır (Şekil 8). Müzede yer alan eserlerin gerçek fotoğraflarının yanında çizgi karakter olarak çizimlerine yer verildiği görülmektedir. Kitap ünlü bir çizgi karakterin çizimlerinin yer almasıyla çocukları kendine düzeyine çekmektedir.

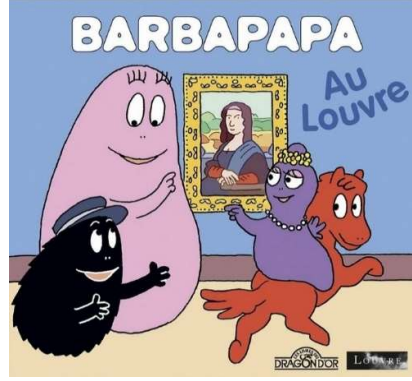
Sanatçının seçtiği simgelerin çocuklara özgü ve anlaşılır olması önemlidir. Bu simgeler, çocukları heyecanlandırmalı, merak uyandırmalı, duygusal bir etki bırakmalı ve en önemlisi onları düşündürmelidir. Çocuklar, bu tür anlamlı simgelerle karşılaştıklarında, sanat eserine daha hızlı bir bağ kurma eğilimindedirler (Özer, 2006, s. 430). Bu müze kitabında seçilen karakterle kitapta yer alan eserlerin merak uyandırması ve dikkat çekmesi sağlandığı görülmektedir. Çocukların bildiği sevdiği bir karakterinde seçilmesi yine kitabın çocukların dikkatini çekmesi ve ilgisini uyandırmasında önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Müze de yer alan tabloların ünlü yeniden resimlendirilmesi ve bunu yaparken tercih edilen illüstrasyon dili seçilen ünlü karakterle özdeşleşmekte ve bir uyum sunularak başarılı özgün bir anlatım dili oluşturulmaktadır.

Şekil 8. Miffy x Rembrandt Sayfa Tasarımı

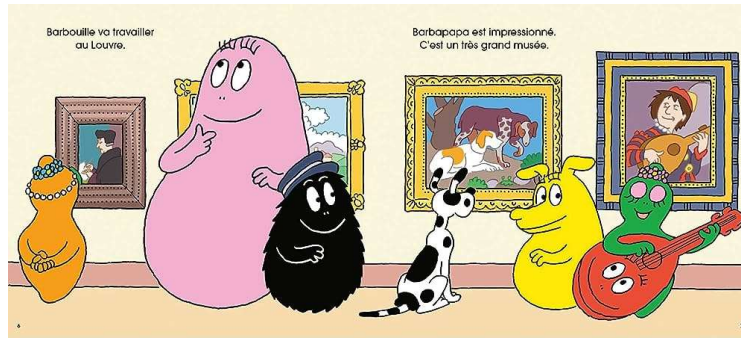
4.5. Barbapapa au Louvre (Barbapapa at the Louvre)

Fransız yazar Annette Tison ve Amerikalı sanat tarihçisi Talus Taylor tarafından yaratılan Barbapapa çizgi roman serisine dayanan bir çocuk kitabıdır. Kitap, Barbapapa ailesinin Louvre Müzesi'ni ziyaret etmelerini ve dünyaca ünlü sanat eserlerini keşfetmelerini konu almaktadır (Şekil 9). Barbapapa ailesi, Louvre Müzesi'ni ziyaret ederken, Mona Lisa, Venus de Milo ve İskender Lahdi gibi ünlü sanat eserlerini keşfetmektedir. Kitap, çocukların sanata ilgi duymalarını teşvik ederken, aynı zamanda Louvre Müzesi ve içerisinde yer alan eserler hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Kitap, çocukların hayal güçlerini geliştirirken, aynı zamanda eğitici bir deneyim sunmaktadır. Barbapapa karakterleri, çocuklar arasında oldukça popülerdir ve bu tanıdık sevilen karakter sayesinde müzeye olan ilgi artırılmaya çalışılmaktadır.

Şekil 9. Barbapapa Au Louvre Kitap Kapağı

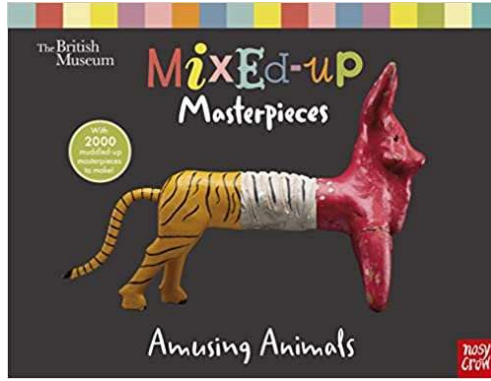
Louvre Müzesi denilince akla gelen ilk eser olan Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa eserine de yer verildiği görülmektedir. Hem kapakta hem de kitabın içeriğinde dünyada en çok bilinen eserlerden biri olan bu ünlü eserinde yer alması çocukların Louvre müzesine olan merakını pekiştireceği düşünülmektedir (Şekil 10). Hedef kitlenin yaş aralığına göre tasarımsal dönüşümlerin ve illüstrasyon dilinin belirlenmesi mümkündür. Bu bağlamda Barbapapa Au Louvre başlıklı kitapta da sanatçının özgün çizim tarzının da elverdiği ölçüde yalın karakter çizimleri ve anlatımı belirgindir. Dikkat çekici renk kullanımı ile anlamsal yönden uyumlu metinler iç içe kullanılmıştır. Örneğin üç altı yaş aralığındaki çocukların insan karakterler yerine hayvan, bitki gibi canlı ya da robot, araba gibi cansız varlıklara insansı özellikler yüklenerek oluşturulmuş animistic karakterlere daha çok ilgi gösterdikleri bilinmektedir (Kardaş ve Alp, 2001, s. 20). Bu kitapta da gerçekçi ayrıntılı insan karakterleri yerine hayvan ve cansız varlıklara yer verildiği görülmektedir.

Şekil 10. Barbapapa Au Louvre sayfa tasarımı

4.6. Mixed-Up Masterpieces: Amusing Animals

Dünyaca ünlü sanat eserlerindeki hayvan figürlerinin parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşan ilginç resimlerden oluşan çocuklara yönelik bir etkinlik kitabıdır. Bu kitap British müzesi tarafından çocuklara özel olarak hazırlanmıştır. Kitap, çocukların sanat tarihini ve ünlü sanat eserlerini keşfetmelerine yardımcı olmasının yanında eğlenceli bir deneyim de sunmaktadır (Şekil 11). Ünlü tablolarla yer alan hayvan figürlerinin parçalarını farklı kombinasyonlarla bir araya getirerek eğlenceli ve yeni görüntüler ortaya çıkarmaktadır. Bu şekilde çocuklar, orijinal resimler hakkında bilgi sahibi olurken, hayvanların farklı özelliklerini de keşfetmeleri sağlanmaktadır.

Şekil 11. Mixed-Up Masterpieces: Amusing Animals Kitap Kapağı

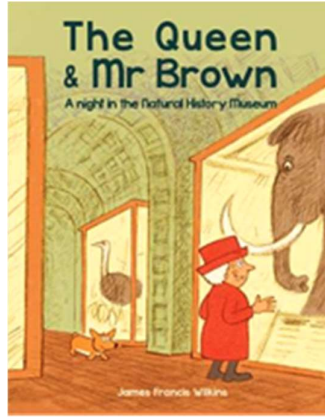
Kitap, renkli ve ilginç resimlerin yanı sıra eğitici metinler ve bilgilere de yer vermektedir. Bu kitap, özellikle sanata ilgi duyan çocuklar için önemli bir seçenektir ve onların sanat eserlerine karşı meraklarını pekiştirmektedir (Şekil 12). Bu kitap müze deneyimi sonrasında müze ile olan bağın sürekliliğinin sağlanmasında alternatif bir kaynak olarak düşünülebilir. Bu tekniğin çocuk kitabı illüstrasyonlarında kullanılması malzeme ve doku çeşitliliği ile kitabın görsel diline hareket katmakta ve çocuklar için ilgi çekici olmaktadır. Çeşitli dokunsal materyallerin kullanımı okuyucuların düşüncelerini harekete geçirmenin bir yolunu sunmaktadır (Ersan ve Bayraktar, 2021). Kitapta oluşturulan alternatif eşleştirmeler hem yaratıcı düşünceyi hem de farklı düşünme becerilerini desteklemektedir. Bir etkinliğe dönüşmesi kendinin dahil olduğu bir oyun gibi daha kalıcı daha fazla dikkat çekici yapmaktadır. Gördüğünü yorumlaması ve yeniden ele almasını da sağlamaktadır. Bu açıdan müze deneyimini de pekiştirici bir etkisi olacaktır.

Şekil 12. Mixed-Up Masterpieces: Amusing Animals sayfa tasarımı

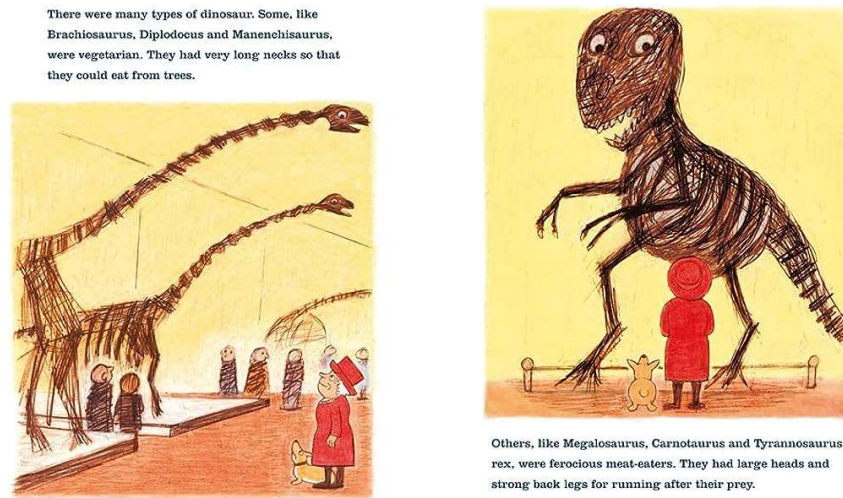
4.7. The Queen & Mr Brown: A Night in the Natural History Museum

David Walliams tarafından yazılan ve Tony Ross tarafından resimlenen bir çocuk kitabıdır. Kitap, Kraliçe Elizabeth'in bir gece Londra Doğa Tarihi müzesinde yaşadığı macerayı anlatmaktadır. Kitap, Kraliçe Elizabeth'in müzede bir gece geçirmesi için davet edilen Bay Brown adlı müze görevlisinin hikâyesini anlatmaktadır (Şekil 13). Kraliçe, müzede birçok ilginç hayvan ve tarihi nesne ile karşılaşmaktadır. Kraliçe, müzeyi keşfederken, aynı zamanda çeşitli hayvanlar hakkında bilgi edinir ve müzede yaşayan hayvanlarla tanışmaktadır. Bu hikâye ile müze tanıtılmakta ve müze hakkında bilgiler verilmektedir. Kitap, çocukların doğa tarihi ve müze deneyimlerine yönelik bir giriş sunarken, aynı zamanda eğlenceli bir macera hikâyesi de anlatmaktadır.

Şekil 13. The Queen & Mr Brown: A Night in the Natural History Museum kitap kapağı

Kitap, bir çocuğun kaleminden çizilmiş gibi basit ve ilginç resimlerle desteklenmektedir ve David Walliams'ın mizah anlayışı ile daha eğlenceli bir hale getirilmektedir. Eğlenceli bir kurgu ile müzede yer alan mamutlar, dev dinazorlar ve dev kemikler hakkında bilgilerle donatılmış bir hikaye sunmaktadır (Şekil 14).

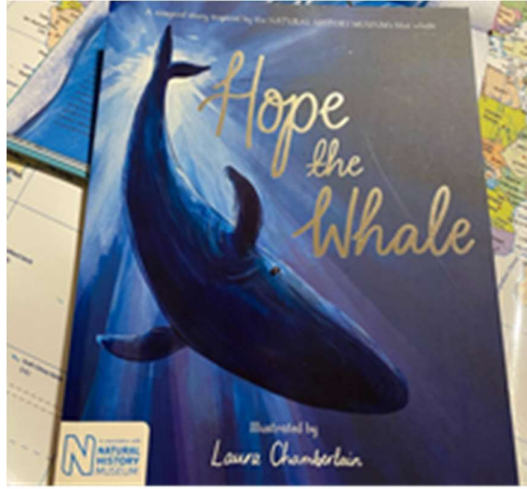

Şekil 14. The Queen & Mr Brown: A Night in the Natural History Museum sayfa tasarımı

Bu kitapta da anlamsal ve işlevsel yönden müzeyi tanııcı bir kaynak olması olumlu bulunmakta, özgün çizim tarzı ile diğer örneklerden farklılaşmaktadır. Resimleme yine sıcak ve soğuk renk kontrastlığına dayanmakla birlikte, renk tonlarındaki düzenlemeler farklı renk birlikteliklerinin ne kadar etkili olabileceğini kanıtlar niteliktedir. Bununla birlikte kırmızı renk çarpıcı bir elbise ile kraliçenin seçkinliği vurgulanmakta, müzede yer alan iskeletlerin koyu tonu ise karşıtlığını da içeriksel olarak dolaylı yönden desteklemektedir. Kemik rengi daha açık bir krem ton olmasına rağmen farklı bir renk ve sanki bir çocuğun elinden çıkmış çizimlerle özgün bir illüstrasyon dili oluşturularak özgün bir dil yakalanmıştır. Ana karakter dışında kalan kısımların kabaca çizimi ile vurgulanmak istenilen kısımlar daha ayrıntılı çizilerek vurgu bu kısımlara çekilmiştir. Müzenin eserlerinin vurgulandığı başarılı özgün bir illüstrasyon diliyle anlatıldığı müze kitabı olduğu söylenebilir.

4.8. Hope The Whale

“Hope” umut ismini verdikleri mavi balina hakkında bilgilerin yer aldığı önemli bir kaynak kitaptır. Doğal Tarih Müzesi'nin yeni simgesi, 22 metre uzunluğundaki mavi balina iskeleti çelik tellerle asılı ve bir mühendislik harikası olduğu düşünülen bir eser olarak müze de önemli bir yere sahiptir (Şekil 15). Hikâyesi, 1891'de İrlanda kıyılarında karaya vurmuş halde bulunmasıyla başlamaktadır. Yerel bir balıkçı için kazançlı bir bulgu olan iskelet kalıntıları müzeye satılarak müzedeki yerini almıştır. 221 kemiğinin her birini temizlemek ve onarmak için 10 aylık özenli laboratuvar çalışması da dahil olmak üzere, onu eski haline getirme projesinin tamamlanması üç yıl sürmüştür.

Şekil 15. Hope The Whale Kitap Kapağı

Hikâye kitabında bu balinadan yola çıkılarak küçük bir çocuk, denizde çok uzaklarda bir balina ve yavrusunu görme öyküsünü anlatılmaktadır. Diğer incelenen kitaplardan farklı olarak bu kitap tek bir esere ve o eserin hikayesine odaklanmaktadır (Şekil 16).

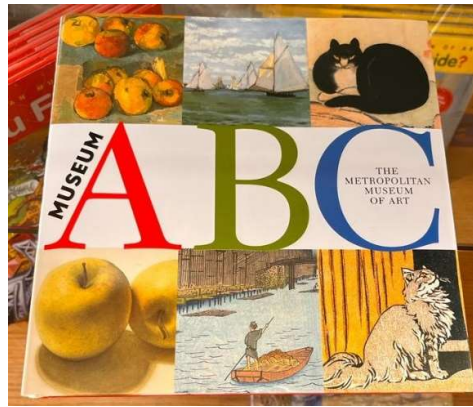

Şekil 16. Hope the Whale sayfa tasarımı

Müze kitaplarında müzenin bölümlerinin ve eserlerinin ayrıntılı anlatıldığı kitapların yanısıra özellikle müzeyi ünlü yapan müze denilince akla ilk gelen çarpıcı eserlerin ön plana çıktığı ve hikayelerinin uzun uzun anlatıldığı hem yetişkinlere yönelik hem de çocuklara yönelik araştırma ve hikaye kitapları hazırlanmaktadır. Hope the whale kitabı da Doğa Tarihi Müzenin girişinde asılı duran kocaman bir balina iskeletinin hikayesine dayanmaktadır. Hikayenin yazı ve görsel bütünleyici bir dille yazıldığı görülmektedir. Sulu boya tekniğinde parlak ve gerçekçi bir renk anlayışında parlak ve canlı renklerle hazırlanmıştır. Hikayeyi ilgi çekici bir dille sahne sahne canlandırmasıyla etkili bir örnek olduğu söylenilebilir.

4.9. Museum ABC

The Metropolitan Museum of Art tarafından yayınlanmış bir çocuk kitabıdır. Kitap, alfabe sırasına göre düzenlenmiş ve her harf için müzede bulunan bir nesne veya sanat eseri seçilmiştir. Bu kitap türü pek çok müze tarafından kendisine uyarlanarak müze mağazası ve internet sitelerinde satılmaktadır. Kitap, çocuklara sanat ve müze kültürü hakkında eğitici bir deneyim sunarken, aynı zamanda harfleri öğrenmelerine de yardımcı olmaktadır.

Şekil 17. Museum ABC kitap kapağı

Kitapta "D" harfi için, "Dance" dans etme eylemini anlatan eserler seçilirken, "H" harfi için "Hair" saç anlatan ifade eden eserler seçilmiştir. Kitapta yer alan her nesne veya sanat eseri, rengârenk ve canlı ayrıntılar ile gösterilmiştir (Şekil 18). Ayrıca, her sayfada bir cümle veya iki kısa cümle ile nesne veya eser hakkında bilgi de verilmiştir. "Museum ABC" kitabı, The Met'in zengin koleksiyonuna bir örnek sunarken, çocukların müzeyi keşfetmelerine, öğrenmelerine ve hayal güçlerini kullanmalarına olanak sağlamaktadır.

Şekil 18. Museum ABC sayfa tasarımı

Museum ABC kitabı gibi pek çok müzenin aynı türde koleksiyonunu ele aldığı kitapları bulunmaktadır. Tasarımsal açıdan bir sayfada müzede yer alan sanat eserlerinden ayrıntıların yer aldığı görsel bir düzen karşısına gelen sayfada büyük bir şekilde bir harf ve o harfi temsil eden kelime ile cümle yer almaktadır. Harfin yanında yer alan eserlerde harfin anlattığı kelimeyi destekleyen ayrıntılara yer vermektedir. Sade anlaşılır bir dille hazırlanan bu kitap okuma yazma öğrenecek olan bir çocuk için eğlenceli ve eğitici olabilir. Bu kitap müze gezisi sonrasında görsel olarak eserlerin hatırlanmasında ve pekiştirilmesinde de destek olacaktır.

Yapılan araştırmada göstermektedir ki; incelenen kitapların bazıları hem müzeyi anlatmış hem de eserler hakkında ayrıntılı bilgilere yer vermiştir. Bunların yanı sıra etkinlik teması üzerine hazırlanan kitaplarında etkinliklerin yanında eserler hakkında bilgilerinde yer aldığı metinlerin olduğu görülmüştür. Müzeyi anlatan ve bölümler hakkında bilgi veren kitapların özellikle müzeyi gezmeden önce önemli olduğu düşünülmektedir. Müzede yer alan eserler hakkında bilgilerin olduğu hikâye kitapları da müze deneyimini daha etkili yapma ve merak duygusunu pekiştirmektedir. Yine müze etkinlik kitaplarının da müze gezisi sonrasında öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Müzelerin hazırlamış olduğu çocuklara yönelik bu kitapların, çocukların müzeye gelmeden müzede onları neler beklediği hakkında bilgi edinmelerini, müzede yer alan eserlerin hikâyelerini ve bilgilerini, müzeyi gezdikten sonrada müzede gördükleri hakkında bilgilerini yoklamalarını sağlayan etkinliklerin olduğu kitapların müze deneyimi üzerine olumlu etkilerinden söz edilebilir. Müzeler çok sayıda basılı kaynakla bunun önemli ve gerekli olduğunu göstermektedir.

5. Sonuç

Müzeler ve çocuklar arasındaki ilişki, çocukların öğrenme, keşfetme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Müzeler, gelecekteki kültürel liderlerin yetişmesine katkıda bulunur ve çocukların tarih, sanat, bilim ve kültür hakkında bilinçli hale gelmelerini sağlamaktadır. Müze hikâye kitaplarının, müze ziyaretleri için gerekli ön hazırlıkların yapılmasında önemli kaynaklar

olduğu görülmektedir. Ayrıca, müzeyi özgürce keşfetmelerine yardımcı olmakta ve müzeyi keşfetme konusundaki motivasyonlarını artırmaktadır. Bu materyaller, çocukların müze ziyaretlerine ilgi duymalarını sağlamakta ve onların öğrenme deneyimlerini daha keyifli hale getirmektedir. Müzelerde bu kaynakların önemini farkında olarak özellikle en çok ziyaret edilen müzeler çocuklara yönelik müzeyi anlatan, eserler hakkında bilgilerin olduğu ve eğlenceli bir şekilde öğrendiklerini pekiştirici etkinlikleri olan kaynaklar hazırlamaktadır.

Yapılan araştırmada göstermektedir ki, müzeyi tanıtan ve rehberlik eden türde hazırlanan hikâye kitapları çocukların müzeyi ziyareti öncesinde onları müzeye hazırlamaktadır. Bunun yanında müzenin eserlerinin hikâyelerinin olduğu ve müzede yer alan eserler hakkında bilgilerin bulunduğu hikâye kitapları da müze gezisi sırasında eserlerin daha iyi anlaşılmasında ve belleklerinde yer edinmesinde önemli rol oynamaktadır. Müze ile ilgili hazırlanan etkinlik ve eserlerle ilgili etkinliklerin yer aldığı çocuk kitapları müze gezisi sonrasında müzede öğrenilenlerin pekiştirilmesinde ve müzeyle olan bağın sürekliliğinde etkili olduğu görülmektedir. Araştırmada ele alınan üç tür müze çocuk kitabının da çocukların müze deneyimini desteklediği bu deneyimi pekiştirdiği söylenilebilir. Bazı kitapların iki türü de ele aldığı görülmektedir. Bir müze kitabında hem müzeyi tanıtmayı hem eserler hakkında bilgilerin olması beklenirken, hem de etkinliklerinde yer alması ile etkili olacağı düşünülmektedir. Bu sayede bir kitap ile müzeye gitmeden önce, müzede yer alan ve müzeden ayrıldıktan sonra da faydalanılarak her açıdan etkili bir müze iletişimi kurulabilecektir.

Yapılan araştırmanın sonucunda çok sayıda müze olgusu üzerine kaynak olduğu görülmekte, dünyaca ünlü ve çok ziyaretçisi olan müzelerin çocuk ziyaretçileri için daha çok kaynak oluşturduğu belirlenmekte ve bunun sonucunda daha iyi bir müze deneyimi sağlamaya çalıştıkları sonucuna varılmaktadır. Bu açıdan ele alındığında diğer müzelerinde çocuklara yönelik bu tür çocuk hikâye kitabı tasarımları hazırlamaları önerilmektedir. Bu sayede müzelerin ziyaretçi deneyimlerini iyileştirmek ve öğrenme sürecini desteklemek açısından daha destekleyici bir yaklaşım sağlanacaktır.

Bu araştırma makalesinde, müze deneyimi sırasında çocuklara eşlik eden/edecek müze ziyaret kitaplarının izleyici üzerindeki olumlu etkisine değinilmekte, müzenin içeriği hakkında bilgi edinilmesinde kaynaklık etmesinin önemi üzerinde durulmakta, çocuklar üzerinde ilgi çekiciliğinin arttırdığı bu nedenle de söz konusu kaynakların niteliğinin ve sayısının da artırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Artam (2022, 24 Mayıs), Konuklar Konular: ICOM'dan yeni müze tanımı, <https://artam.com/makaleler/konular-konuklar/icomdan-yeni-muze-tanimi> adresinden edinilmiştir.
- Başoğlu, N. (2022). Çocuk Edebiyatında Sanata Yolculuk: Müze Eğitimi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* 2022, 12(1), 193-212
- Baykal, G. (2019, 5 Nisan). Öğrenmeye Yolculuk: Okul Gezileri, <https://ogrenimkanali.com/2019/11/02/ogrenmeye-yolculuk-okul-gezileri/> adresinden edinilmiştir.
- Dinç, B. ve Alaca, I. (2020). Sanat Müzeleri ve Çocuk Kitapları: Metin, Resim ve Yaratıcı Aktivitelerle Sanatı Deneyimlemek. *Çocuklar (0-18) için Kültürel Miras Çalışmaları Çalıştay Bildiriler*, Ankara: Koç Üniversitesi VEKAM, 30-60.
- Erbay, F. (2017). Müzelerin Eğitim Ve Tasarım Atölyelerinde İnfomal Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 46 (214), 239-253.

- Ersan, M. ve Bayraktar, C. (2021). Resimli Çocuk Kitaplarında Sembolik Temsil Ve Kolaj. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11 (4), 1360-1375.
- Kandemir, Ö. & Uçar, Ö. (2015). Değişen Müze Kavramı ve Çağdaş Müze Mekanlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri . Sanat ve Tasarım Dergisi , 5 (2) , 17-47.
- Kara, C. (2019). “Çocuk Kitapları İllüstrasyonunda Karakter Tasarım Yöntemlerinin Sınıflandırılması”, International Social Sciences Studies Journal, 5(30), 685-696.
- Kardaş C. ve Alp D. (2013). Çocuk Edebiyatı ve Medya. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kara, C. (2019). Çocuk Kitapları İllüstrasyonunda Karakter Tasarım Yöntemlerinin Sınıflandırılması. Social Sciences Studies Journal, 5(30), 685-696.
- Uçar, A. (2014). Sanat eğitiminde müzelerin eğitimsel rolleri ve işlevleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(14), 108-117.
- Şahan, M. (2005). Müze Ve Eğitim. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(4): 487 – 501.
- TUİK, (2022, 28 Temmuz). Kültürel Miras, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kulturel-Miras-2021-45687> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.